

EERSTE VERKENNING VAN EEN NIEUW GERECHTELIJK LANDSCHAP

EERSTE VERKENNING
VAN EEN NIEUW
GERECHTELIJK LANDSCHAP

Rechterlijke organisatie en bevoegdheid
vanaf 1 september 2014

Dirk SCHEERS
Pierre THIRIAR

Eerste verkenning van een nieuw gerechtelijk landschap
Dirk Scheers en Pierre Thiriar

© 2014 Intersentia
Antwerpen – Cambridge
www.intersentia.be

Omslagbeeld: © Ingram Publishing

ISBN 978-94-000-0554-9
D/2014/7849/125
NUR 822

Alle rechten voorbehouden. Behoudens uitdrukkelijk bij wet bepaalde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, op welke wijze ook, zonder de uitdrukkelijke voorafgaande toestemming van de uitgever.

WOORD VOORAF

Eens te meer is het gerechtelijke landschap in België grondig hervormd. Niet alleen werd het aantal gerechtelijke arrondissementen sinds 1 april 2014 aanzienlijk beperkt, ook de taakverdeling van de verschillende rechtscolleges wordt vanaf 1 september 2014 gewijzigd.

Van de oorspronkelijke piramidale structuur van de hoven en rechtbanken zoals die door Charles van Reepingen werd voorgesteld bij de invoering van het Gerechtelijk Wetboek, blijft niet veel meer over. Jammer genoeg is alle logica bij de hervorming van het gerechtelijke landschap verloren. Sommige rechtscolleges zijn ingedeeld per arrondissement of per rechtsgebied, andere dan weer per arrondissement, maar zijn toch gebonden aan een kanton of krijgen een specifiek gebied toegekend van meerdere arrondissementen tegelijk. De keuze voor de eenheidsrechtbank is niet gemaakt en de territoriale spreiding van de rechtbanken is soms bevreemdend.

Daarnaast zijn op 1 september 2014 een heel aantal bevoegdheidsregels gewijzigd. De nieuwe familie- en jeugdrechtbanken maken dat een grondige herschikking van bevoegdheden nodig was. Daarnaast wordt de algemene bevoegdheid van de vrederechter uitgebreid en krijgt hij een aantal nieuwe taken.

De aanzienlijke hoeveelheid nieuwe regels inzake rechterlijke organisatie en bevoegdheid maakten dat een update nodig was. Dit boek wil een wegwijzer zijn in het nieuwe gerechtelijke landschap en in de bevoegdheden van de verschillende rechtscolleges vanaf 1 september 2014. Goede reis!

Dirk Scheers
Pierre Thiriar
1 juli 2014

INHOUD

<i>Woord vooraf</i>	v
---------------------------	---

DEEL I.

RECHTERLIJKE ORGANISATIE

Hoofdstuk 1. Staatsmacht	3
---------------------------------------	---

Hoofdstuk 2. Structuur van de rechterlijke macht	9
---	---

§ 1. Piramidale structuur	9
---------------------------------	---

§ 2. Vrederechter	14
-------------------------	----

§ 3. Politierechtbank	15
-----------------------------	----

§ 4. Rechtbank van eerste aanleg	16
--	----

§ 5. Rechtbank van koophandel	21
-------------------------------------	----

§ 6. Arbeidsrechtbank	23
-----------------------------	----

§ 7. Arrondissementsrechtbank	25
-------------------------------------	----

§ 8. Hof van beroep	26
---------------------------	----

§ 9. Arbeidshof	28
-----------------------	----

§ 10. Hof van assisen	29
-----------------------------	----

§ 11. Hof van Cassatie	30
------------------------------	----

§ 12. Naar een verzelfstandigd beheer van de rechterlijke organisatie?	32
--	----

Hoofdstuk 3. Hoge Raad voor de Justitie, Instituut voor gerechtelijke opleiding, Adviesraad van de magistratuur, Commissie voor de modernisering van de rechterlijke orde en Algemene raad van de partners van de rechterlijke orde	35
--	----

§ 1. Hoge Raad voor de Justitie	35
---------------------------------------	----

1. Samenstelling	35
------------------------	----

2. Bevoegdheden	36
-----------------------	----

3. Statuut	37
------------------	----

§ 2. Instituut voor gerechtelijke opleiding	37
---	----

§ 3. Adviesraad van de magistratuur	39
---	----

§ 4. Commissie voor de modernisering van de rechterlijke orde en Algemene raad van de partners van de rechterlijke orde	40
---	----

Hoofdstuk 4. Leden van de rechterlijke macht	43
§ 1. Magistratuur	43
§ 2. Benoeming en aanwijzing van magistraten	44
1. Begripsomschrijving	44
2. Toegangswegen tot de magistratuur	45
3. Benoemingen	48
4. Aanwijzingen	49
§ 3. Statuut van de magistraten	49
1. Zetel en parket	49
2. Benoeming voor het leven	50
3. Onafzetbaarheid	51
4. Onverplaatsbaarheid	53
5. Bezoldiging en cumulatie van ambten	54
§ 4. Aansprakelijkheid van de magistraten	56
1. Afbakening	56
2. Persoonlijke aansprakelijkheid van de magistraten	57
3. Aansprakelijkheid van de Belgische Staat voor rechterlijke fouten	57
Hoofdstuk 5. Medewerkers van het gerecht	61
§ 1. Referendarissen en parketjuristen	61
§ 2. Griffiers en griffiepersoneel	62
1. Griffie	62
2. Griffiers en griffiepersoneel	64
3. Statuut	65
4. Taken	68
§ 3. Parketsecretariaten en steundiensten	69
1. Parketsecretariaat	69
2. Steundiensten	70
§ 4. Gerechtsdeurwaarders	71
1. Statuut	71
2. Taken	72
3. Organisatie	73
§ 5. Advocaten	74
1. Statuut	74
2. Taken	76
3. Organisatie	78

DEEL II.**BEVOEGDHEID****TITEL I.**

BEGRIPSOMSCHRIJVING 83

Hoofdstuk 1. Rechtsmacht 85**Hoofdstuk 2. Bevoegdheid** 87**TITEL II.**

RECHTSKARAKTER 89

Hoofdstuk 1. Rechtsmacht 91**Hoofdstuk 2. Bevoegdheid** 95

§ 1. Materiële bevoegdheid 95

§ 2. Territoriale bevoegdheid 96

TITEL III.

ALGEMENE BEGINSELEN 99

Hoofdstuk 1. Materiële bevoegdheid 101

§ 1. Begrenzing 101

§ 2. Toetsingsogenblik 102

§ 3. Componenten 103

1. Voorwerp van de eis 103

2. Waarde van de eis 106

A. Eis in geld uitgedrukt 106

B. Eis niet in geld uitgedrukt maar wel in geld waardeerbaar 108

C. Eis is zelfs niet in geld waardeerbaar 110

3. Urgentie 110

4. Hoedanigheid van de partijen 111

Hoofdstuk 2. Territoriale bevoegdheid 113

§ 1. Bevoegdheidsovereenkomsten 113

§ 2. Verstek van de verweerder 114

TITEL IV.	
BEVOEGDHEIDSREGELING	117
Hoofdstuk 1. Materiële bevoegdheid	119
§ 1. Hoofdeisen	119
1. Vrederechter	119
A. Algemene bevoegdheid	119
B. Bijzondere bevoegdheid	120
1. Zakelijke rechten, huur en pacht	120
2. Mede-eigendom en appartementsrecht, erfdienstbaarheden, recht van overgang, bezitsvorderingen, leegstaande gebouwen en grondwaterbeheer	122
3. Consumentenkrediet	123
4. Invorderingen van ondernemingen van nutsvoorzieningen	123
5. Aanwijzing van deskundigen	124
6. Rechterlijke bescherming van meerderjarigen	124
7. Sekwester	125
8. Summiere rechtspleging om betaling te bevelen	125
C. Uitsluitende bevoegdheid	126
D. Maatregelen van gerechtelijk bestuur	126
2. Politierechtbank	127
A. Verkeer	127
B. Administratieve geldboete	129
3. Rechtbank van eerste aanleg	129
A. Volheid van bevoegdheid	129
1. Begripsomschrijving	129
2. Voorwaarde	130
3. Gevolgen	131
4. Toepassingsgebied	131
B. Uitsluitende bevoegdheid	135
C. In hoger beroep	135
D. Disciplinaire bevoegdheid	136
E. Gerechtelijk bestuur	136
4. Secties, kamers en rechters in de rechtbank van eerste aanleg	136
A. Familie- en jeugdrechtbank	136
B. Beslagrechter	138
C. Voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg	140
1. In kort geding	140
2. Zoals in kort geding	147
3. Op eenzijdig verzoekschrift	148

5.	Arbeidsrechtbank	148
	A. Inleiding	148
	B. Arbeidsgeschillen	149
	C. Arbeidsongevallen	155
	D. Socialezekerheidsgeschillen	156
	E. Paritaire organen	157
	F. Administratieve sancties	157
	G. Juridische tweedelijnsbijstand	158
	H. Sociaalrechtelijk kort geding	158
6.	Rechtbank van koophandel	159
	A. Geschillen tussen ondernemingen betreffende handelingen ter verwezenlijking van een economisch doel	159
	B. Wisselbrieven en orderbriefjes	160
	C. Bijzondere bevoegdheid	160
	D. Uitsluitende bevoegdheid	160
	E. Commercieel kort geding	162
	F. Stakingsrechter	162
7.	Arrondissementsrechtbank	163
8.	Hof van beroep	164
9.	Arbeidshof	165
10.	Hof van Cassatie	165
§ 2.	Tusseneisen	166
	1. Inleiding	166
	2. Tussengeschillen met betrekking tot de hoofdeis	166
	A. Uitbreiding of vermindering van de ingestelde eis	166
	B. Nieuwe eis	167
	C. Bijkomende en subsidiaire eisen	167
	3. Tussengeschillen met betrekking tot het verweer	168
	A. Verweer ten gronde	168
	1. Algemeen beginsel	168
	2. Schriftonderzoek en valsheidsincidenten	168
	3. Geschillen over de titel	168
	4. Uitzonderingen op de regel ‘ <i>accessorium sequitur principale</i> ’	168
	B. Verweer bij wijze van exceptie	169
	C. Verweer bij wijze van tegeneis	169
	4. Eis tot tussenkomst	171
	5. Samenhang	172
	6. Aanhangigheid	173

Hoofdstuk 2. Territoriale bevoegdheid	175
§ 1. Algemene regels	175
§ 2. Bijzondere regels	177
1. Prorogatie van territoriale bevoegdheid	177
A. Alimentatie-eis	177
B. Aan het leefloon gerelateerde verplichting tot onderhoud	178
C. Tussengeschillen	178
2. Bepalingen van dwingend recht	178
A. Gevallen waarbij de bevoegdheid bepaald wordt op grond van de plaats waar een gebeurtenis zich heeft voorgedaan of waar een handeling is verricht (art. 627 Ger.W.)	178
1. Betwistingen inzake erfenissen	179
2. Arbeidsgeschillen	179
B. Gevallen waarbij de bevoegdheid bepaald wordt op grond van de woonplaats van een van de partijen (art. 628 Ger.W.) ..	179
C. Gevallen waarbij de plaats waar het goed gelegen is, de territoriaal bevoegde rechter aanwijst (art. 629 Ger.W.)	180
D. Territoriaal bevoegde familierechtbank (art. 629 <i>bis</i> Ger.W.) ...	180
3. Bepalingen van openbare orde	182
A. Faillietverklaring en gerechtelijke reorganisatie	182
B. Fiscale geschillen	183
C. Bewarende beslagen en middelen tot tenuitvoerlegging	183
 Hoofdstuk 3. Bevoegdheidsincidenten	 185
§ 1. In eerste aanleg	185
1. Exceptie van onbevoegdheid	185
2. Middel van onbevoegdheid	187
3. Beslechting van het bevoegdheidsincident	189
§ 2. In hoger beroep	192
§ 3. Incidenten in eenzelfde rechtscollege	196
§ 4. Samenhang en aanhangigheid	198
 Hoofdstuk 4. Overgangsrecht	 201